

KIÁLLITÁSI ÉRTESÍTŐ.

A PÉCSI ÁLTALÁNOS MŰ-, IPAR-, TERMENY- S ÁLLATKIÁLLITÁS

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK NAPONKÉNT.

Előfizetési ára:

A kiállítás tartamára 2 frt.
Egyes szám 7 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben
s a dohányüzsdén.

Hirdetési árak:

10-szeri hirdetésnél 1 hasábon
1 petit sor . . . . . 5 kr.
5-szöri hirdetésnél . . . . . 6 kr.
1-szeri hirdetésnél . . . . . 8 kr.

Minden hirdetéshez 30 kr.
bélyegdíj fizetendő.

Szerkesztőség:

Király-utca 14. sz.

Szerkesztők és kiadók:

Feiler Mihály,
Haksch Lajos,

Lenkei Lajos,
Várady Ferencz.

Kiadóhivatal:

Király-utca 14. sz.

A mi vendégeink.

Pécsett, 1888. augusztus 26.

Amit nem mertünk elhinni, hogy tudniillik hozzánk, magyarokhoz, a kikiáltott horvát-ellenséghez közel kétszáz horvát eljőjön látogatóba: az megtörtént.

Amit az a közel kétszáz horvát nem mert elhinni, hogy tudniillik őket, a kikiáltott magyarellenségeket mi, akik a derék Janskyt is megdobáltuk, jól fogadjuk s keblünkre öleljük: az is megtörtént.

Az eszéki vendégek meg lehetnek, meg is vannak elégedve a fogadtatással. Sehol a világon nem fogadtak így egy régóta ellenségeskedésben élő szomszédot, csak Magyarországon, ahol a szíves vendéglátás erénye egyszerre sarokba szorit minden szenvedélyt, elfelejteti arra az időre a régi torzsalkodásokat s egyengeti az utat a jövő kibéküléséhez.

Olyan volt az a fogadtatás, mint mikor két uralkodóház ad egymásnak találkozót: egymás színeit, katonai díszöltönyt viselik, a zenekarok a másik nemzet himnuszait játszóznak.

Nálunk sem volt különben. Az ipar, a munka ma az uralkodó mindenek fölött. A pécsi és az eszéki iparkamara e két szellemi uralkodó személye s ők adtak egymás egymásnak találkozót egy kiállításon, a legsemlegesebb területen, mely csak létezhetik a föld kerekességén. A vendégek éljeneztek, a vendéglátók zsvióztak s hogy a zágrábi zászlósértésnek is meg legyen a maga pendantja: a kiállítás bejárójánál ott diszelgett a középütt, a magyar és a város színei között, nagy tiszteletben a horvát trikolor.

Igy adni vissza a kölcsönt, ehhez csak a magyar ért. Dániában a vendég német császárt kifütyülték, a magyar megbecsüli a zászlósértő zászlaját.

De ne emlegessük ezt ilyen gyakran, ami vendégeink nem részesei amaz emlékezetes dolognak, előttük az ilyet fölhányi vendégsértés lenne.

Ők nem a politika, ők a munka embelei; az ipar s a földmivelés képviselői jöttek el hozzánk tanulni vagy tanítani, — tehát a legszebb, legszentebb szándékkal s hogy e szándék még szebb, még szentebb legyen, elhozták családjaik ékességét — a nőt, a ki szelidségével minden ellentétet ki tud egyenliteni.

Ha számításból hozták el asszonyaikat, hogy be kell vallanom, hogy jó diplomaták; ha számításon kívül utaztatták ide a nőket, hogy jó családapákat látok bennük. Mind a két jó tulajdonság együttvéve elégséges arra, hogy a látogatáson és vendéglátáson után essünk keresztül, de az utóbbi jó tulajdonság egymaga is elégséges arra, hogy az ittlétel a legszívélyesebb, a legbensőbb

kapcsot segítsen elkészíteni a vendégek és vendéglátók között.

E kölcsönös szívélyességből, mely már az első pillanatra is eléggé látható volt, mind a két fél tanulhat két dolgot. Azt, hogy soha sem jó messziről verekedni. Az ember olyankor nem látja, ki az, a kivel ő harcot folytat s aztán képzeletében megrajzolja sokszor a legjámborabb ellenfelét is a legelriasztóbb ábrázulattal, melytől seregek futamodnak meg — s aztán így ijesztgeti önmaga önnönmagát.

Jobb az így közlelő, a hol a mikor összetalálkoznak, csak akkor ismerik föl egymást, hogy hiszen tulajdonképen ők nem is haragszanak olyan nagyon egymásra, mint a hogy eddig hitték s egyik sem olyan harapós, mint a milyennek képzelték.

A másik dolog, a mi a körülményből megtanulni való az, hogy ellentéteket politikával soha, csak társadalmi úton lehet kiegyenliteni.

Haksch Lajos.

A modern és a magyar iparos.

Ki akarná tagadni, hogy az ipar fejlődésére döntő befolyással bír az illető nemzetek iparosságának a műveltségi és véralkotási állapota? Akárminő alárendeltnek is látszik e kérdés az első pillanatra, mégis igen fontos és ettől függ az ipar mikénti fejlődése.

Néhány rövid vonásban akarunk épen ezért megemlékezni a magyar iparosról is és felemlíteni, hogy mit kíván tőle modern környezete és hogy mostani állapotában működhet-e előnyvel.

Két irányba vetjük tekintetünket. Az egyik, a hol a magyar iparos állapota nem tőle, és a másik, a hol sorsa tőle, saját cselekedeteitől, saját magatartásától függ.

Mind a két irány tanulságos és érdekes.

Rövid idő óta sürrién hirdettetik nálunk, hogy minden jóra való fiu az iparos pályára menjen; — azonban e tannak az előfeltételét senki sem penditi meg. Manapság az iparos pályára még csak az lép, a kit a kényszerűség visz reá; mert hiszen az illetők társadalmi állása e téren olyan alacsony, hogy valódi szerencsének tartják, ha valaki kezét fog velük, és van elég „művelt“ buta ember, a ki nem átálja az iparosságot, mint lealacsonyító tulajdonságot a magyar iparosnak arcához vágni. Számos rüt példára hivatkozhatnánk.

Azoknak, a kik magyar iparosokat akarnak nevelni, első sorban arról kellene gondoskodni, hogy a mi iparosunk ép oly tiszteletben részesítessék, mint részesül az iparos más modern államokban, s akkor a fiúk tömegesen lépnek erre a pályára. Ez az egyik feltétele annak, hogy fiaink az iparos pályára kedvvel léphessenek. A másik, sokkal fontosabb feladat pedig: elkövetni mindent, hogy a magyar iparos ne kényszerítették külföldre kivándorolni, hanem hogy itthon legyen munkája.

Nem oknélküliek a panaszok ez irányban, mert valóban a szegény magyar iparos, midőn tapasztalja, hogy míg munkája után alig tud még megélni, a társadalom becülését, — melyre ép oly joggal vágyódik, mint bárki más, — lenézett, de azért becüléletes munkásságával kiérdemelni nem bírja: csodálkozhatunk-e, ha így kétségbeelgyni azt a háladatlan tért, melyen szorgalmának

megfelelő anyagi és erkölcsi jutalmat kiérdemelni nem remél?!?

A czéhek eltörlése után leginkább az úgynevezett kereskedelmi ipar burjánzott fel. Ez tagadhatatlanul háttérbe szoritotta a magyar ipart és az egyre meggyengülő magyar iparosság — mint Keleti Károly mondja — duzzogva félrevo-nult, idegennek érezvén magát saját hazájában és se gyámolítást, se támogatást sehol nem lelve, nagy része politikai oppozícióvá szegődött, e mellett még alig rázható fel nagyobb társadalmi akcióra. Értelmesebb osztályaink pedig — megczáfolva az elnevezést — nagy úri lenézéssel tekintettek az új ténfoglalókra; de hogy engedték volna, hogy sarjaik oly munkástérre lépjenek, melyen velük össze kell vala keveredniük; inkább néma büszkeséggel — bátran mondhatnók korlátoltsággal — véreztek el téltlenségben.

És az ország s a nemzet tünkremenjen-e egyesek indolenciája, mások álbüszkesége, a tömegnek értelmetlensége folytán?

Még ma — kiált fel a nevezett szerző intő szavával — a miénk az állam és a hatalom; történelmi jogosultságnál, számbeli aránynál fogva mi vagyunk a nemzet. Ezért kell tért foglalni ott, honnan a termelés és termőképesség, a jólét s a vagyonosság sarjadzik. Munkára kell fogni véreink legjavát, műveltségre ivadékunk zömét; tétlenül nem szabad veszítenünk egy órát sem, mert ma többé csak munkával, értelmes, józan s kereső munkával tarthatjuk fel a magyar nemzetet.

A hogy azonban elismerjük, hogy mindezek okok mint kívülről működő erők a magyar iparost leszorítják onnét, a hol helyet foglalhatnak mint művelt, modern iparos, ép úgy nem szabad szemelt hunyni maguk az iparosok által teremtet helyzetük előtt. Bizony az igaz, hogy sok esetben az iparosok műveletlensége és ingadozó jellemvonása hátráltatja az iparügy haladását. Vannak ugyan olyanok is már, a kiknek ezt a szemrehányást tenni nem lehet, és legalább ő velük kellene számolni.

Csak hogy ezek száma elenyésző, mert azokat a mostani magyar iparosokat, kik ipari életpályájukat öntudatosan választották, igen könnyen számlálhatjuk össze és talán elmondhatjuk, hogy egy-kettő kivételével kényszerűségből lettek iparosok. Ők csak azért iparosok, mert erre a pályára vagy a kedvezőtlen anyagi sors, a szegénység vetette, vagy pedig mert nem volt hajlamuk az iskolai tanulmányra. Nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy széles Magyarországon kevesen vannak, a kik nem e regula alá esnek.

Tehát a mi iparos osztályunk a kényszer által összetoborzott had, mely egészen különbözik az európai modern iparosságtól, s utóbbi öntudatosan, nem kényszerítve, de kedvvel és odaadással, a kellő műveltség elsajátítása után, azért lépett az iparos pályára, mert azon legsikeresebben véli biztosítani jövőjét és mert e pályán reményel gazdagodni.

Iparosaink nagy része mindig csak ama — ugyan való — tény hangoztatja, hogy az ipar érdekében semmi, vagy pedig vajmi kevés történik; azonban saját ajtaja előtt nem seperget és nem akarja belátni azt a szintén való tényt, hogy iparosaink igen indolensek és hogy olyan tevékenységet, minőt a külföldi, művelt, modern iparosok kifejtének, ők soha sem követnek és hogy a saját érdekeikre szolgáló eszközöket soha sem tudták kellő eredménnyel felhasználni. Hiányzott a legnagyobb részénél az ahhoz szükséges értelem, a bátorság, — hiányzott első sorban — az önérték és a nemes ambíció.

Nagy hiányok ezek ugyan mind, azonban mind összevéve annyit nem ártnak a magyar iparosságnak magának, mint ennek pontatlansága és összeférhetetlensége. Valljuk be őszintén, hogy a magyar iparügynek sok esetben maguk az iparosok állják útját. Hangsúlyozzuk azt, hogy a magyar iparosoknál — mert a kifogás leginkább ezekre vonatkozhatik — (az idegenek, a németek és a szorgalmas zsidók némi kivételt képeznek) lépten nyomon a közönyösséggel, a pontatlansággal, a helytelen, felületes számításokkal, sok esetben pedig a sértegetéssel találkozunk. Azt az előzenyiséget és ruganyosságot, amit a francia, a német iparosnál — de legközelebbi szomszédjainknál, a bécsiéknél is tapasztalunk, és amit különben a művelt emberek manapság megkövetelnek, ritka esetben leljük fel magunk között.

Ha valamit a magyar iparosnál megrendelni akarunk, több ízben járni, vagy küldözgetni kell, míg a dolgot annyira hozzuk, hogy az illető iparos tárgyalásba bocsátkozik; megköttetvén pedig az alku, pontos szállítási határidőre soha sem lehet nála biztosan számítani; sőt gondatlanság esetén, bocsánatkérés helyett, nem a legfinomabb kifejezésekkel illeti megrendelőjét, még az oly pontos fizetőt is mint pl. az állam. Ha pedig munkáján valami javítás adja elő magát, akkor már sok magyar iparossal boldogulni egyáltalán nem lehet: akkor a helyett, hogy a hibát kiigazítaná, fut már a bíróhoz és perel, ha mindjárt az egész keresete is felmegy a perlekedésre. Némi kivételt képeznek e tekintetben, mint említettük, a zsidók, kik a megrendeléseknél betartják ugyan a pontosságot, hanem másrészt megint az árút leggyakoribb esetben oly pongyolán és oly felületesen állítják ki, hogy az ily kiállítású árura a kiszabott ár magas. Következése ennek azután az, hogy nálunk az idegen, a jövevényes iparosok sokkal jobb üzleteket csinálnak, mint belföldi hazánkfiak.

Tudjuk már a régi időkben is, hogy a magyar lelkülete és kevés hajlama az iparra volt mindig főoka annak, hogy „a mi az ipar emelése érdekében történt, egyedül az idegen telepedőknek köszönhető”. És még sem jőzanodtunk ki; az ebből folyó hátrányunkat be nem láttuk. Még ma is hozzá járulunk magunk, hogy az idegenek diadalmaskodjanak felettünk. Nem elég, hogy a kedvezőtlen külső viszonyok tolják őket előtérbe, hanem még mi magunk is saját indolenciánkkal előre visszük ügyüket.

Nagy pusztításokat visz véghez közöttünk saját hátrányunkra összeférhetetlenségünk is. Magunk között nem arra törekszünk, hogy segítsük egymást, hanem megragadunk minden legcsekélyebb alkalmat, hogy akadályokat gördítsünk egymás elé s örömiünkre szolgál, ha sorainkból pusztulni látjuk egyiket, másikat, sőt a rombolást, az elnyomást még sok tekintetben elő is mozdítjuk, — nem gondolva meg, hogy az egyesek tönkretéve összességünket gyengíti, s ez nem nekünk, hanem csak az idegeneknek válik hasznukra.

Nem csekély mértékben járul az iparos pálya lealacsonyításához a sok iparos ténykedése is, kik hivatásukat maguk lealázzák. Ezek közé számítjuk azokat, kik még a fővárosban is tanonczaikkal kocsikat huzatnak mint barmokkal; és mikor látjuk Budapestet az inasokat mint a barmokat kocsikba befogva, mindig Széchényi-szavai jönnek emlékezetünkbe, a ki megbotránkozott, mikor az emberek hajókat vonszoltak a Duna mentén s oly munkákat végeztek, melyek ellen még a legutolsó rabszolga is fellázadna. Alig lihető — kiált fel — hogy az olyan ország lakója, mely magát nem mesnek és boldognak vallja, önként beáll oktalan állatnak. Ezek azonban legalább önként állottak be barmoknak; hanem a szegény inast a mestere, — a magyar iparos, kényszeríté állattá lenni akkor, midőn befogatja és huzatja vele a kocsit az ország fővárosának utcáin, — a magyar iparos osztály szegényére és legyalázására. Hasonló példát sokat lehetne felhozni.

Iparosaink nagy hátrányára szolgál az is, hogy csekély — de sok esetben semmiféle kereskedelmi ismeretekkel, kereskedelmi képzettséggel nem bírnak, mit a modern iparos nem nélkülözhet. Hazafias magyar iparosságunknál annál inkább kell ezt az irányt meghonosítani, mert hazafiaság dolgában a magyarországi kereskedőség túlnyomó részénél igen gyenge lábón állunk és ezek „hazafiasága” nem fog bennünket a döntő pillanatban boldogíthatni, sőt ellenkezőleg, ily időben még ellenünk is fordulhat, hogy csak saját önző érdekeit kielégíthesse. Különösen ezért kell magyar iparosainkból — a kiknek hazafiaságában bizhatunk — kereskedő iparosokat nevelni.

Mindezeket azért mondottuk el a mi iparosainkról, mert a magyar iparos állását a társadalomban növelni óhajtjuk és mert a magyar iparostól a világ méltán megköveteli, hogy elhagyva régi rossz szokásait, felemelkedjék a művelt nemzetek modern társai mellé. Ez az egyedüli indok, hogy így szólunk iparosainkról. Felismerve valódi helyzetünket és hibáinkat, talán remélhetünk javulást.

Iparosaink tisztában lehetnek az iránt, hogy ők jelenlegi állapotukban a magyar iparügy felvirágzásának gyenge tényezői és hogy ennek folytán sürgősen kell gondoskodni más erők toborzásáról és saját működésük megváltoztatásáról.

Nagy társadalmi reformon kell keresztül vezetni a nemzetet, ha a honi ipart megalakítani akarjuk. Ez átalakulási procezzusban a legnagyobb változáson megy keresztül a mostani iparosztály, és mondhatni, hogy nála kő kövön nem marad — és mikor újra feléled, bizonyára nem fog magára ösmerni. De kell is, hogy ez a jelenlegi osztály túlnyomó részének mihamarább való tökéletes felbomlása bekövetkezzen, hogy annál gyorsabban üdvözölhessük az új tényezőket. A mostani iparosok (egyesekről természetesen nem szólva) a magyar ipart soha sem fogják felemelni és azért az államnak kell elősegíteni más alkalmasabb tényezők keletkezését, mert a magyar iparra, mint az állam ügyére, nem lehet közömbös, vajjon azt modern viselkedésű férfiak, vagy pedig elavult nézetű, mozdulatlan emberek képviselik és gyakorolják.

Bobula János.

Körjárat a kiállítási területen.

(Folytatás.)

Kindl Ferencz jó hírnévnek örvendő pécsi géplakatos gyára igen szép tárgyakkal van képviselve kiállításunkon. Takaréktűzhelyéről, mely a Hoffmann-féle pavillonban van kiállítva, már megemlékeztünk. A csinosan és gondosan kidolgozott tűzhely beosztása s szerkezete mintaszerű. Gondoskodva van róla, hogy minden követelménynek, a mely csak a sütés-főzés körül fölmerülhet, megfeleljen. Az iparsarnokban kiállított tárgyai is meggyőző tanúságot tesznek arról, hogy Kindl Ferencz géplakatos gyára nagyszabású berendezésével hazánk bármely hasonló gyárával képes versenyezni úgy minőség, mint ár tekintetében s mint ilyen méltán megérdemli, hogy a legmelegebb elismeréssel adózzunk neki. Láttuk fürdő-készülékeit, vízfóralóit, kádját, sirkerítését, telefon-ládáit s villamos készülékekhez való eszközeit, egytől egyig mind oly művek, melyek a lakatos ipar becsületére válnak. Gyártelepe, melyben körülbelül 20—30 munkás dolgozik naponta, villamos világítással van berendezve. S képzelhető, hogy egy olyan géplakatos gyár, mely Pécsen annyi munkást foglalkoztat állandóan, mint a Kindl-féle gyár, annak meglehetősen munkaanyaga is van, a miből világosan kitűnik, hogy széles körben s előnyösen ismert a cég. Készít a gyár a legkisebb s legfinomabb géplakatos tárgyaktól kezdve, a legnagyobb s legkombináltabb vas- és rézmechanikai eszközökig mindenféle e szakmába vágó cikkekkel. Szóval Kindl Ferencz a pécsi iparosoknak kiemelkedő alakja, ki gyárával s működésével az ipar terén maradandó érdemeket szerzett.

Papp Mihály lakatos és gépjavitó Kaposvárról szépen kidolgozott vasrácsot állított ki.

Marek Nándor apatini iparos köteles-műszereket állított ki.

Fülöp Lajos szegzárdi óras toronyórát állított ki. Rendkívül erős szerkezet és tiszta munka jellemzi a hatalmas toronyórát.

Rauhoffer testvérek Sopronból tükröket állítottak ki.

Mint kuriósumot említjük föl, hogy Prell Márton vörösmarhi esztergályos fából készült órát állított ki. Nem tudjuk jár-e a fa-óra, vagy csak akkor jár, ha viszik, annyi bizonyos, hogy a külseje nem sokat mutat, s az tagadhatlan tény, hogy semmi gyakorlati haszna sincs.

Engel Adolf és fiai, kikkel a kiállítási területen annyszor s oly szép és nagyszerű tárgyaknál találkozunk, az iparsarnokban szebbnél-szebb parkett-mintákat tartalmazó állványokkal szerepelnek s kötik le a közönség figyelmét. A kiállított minták a legváltozatosabb s legizlősebb összetételekben iger tetszetős hatással vannak. Kidolgozásuk s összetételük oly finom, hogy a legpompásabb mozaik nem lehet sikerültebb. Azt hinné az ember, hogy a szebbnél-szebb alakzatok

a sima lapra úgy vannak festve, pedig az érdekes színvegyületek s változatos alakokat a gondosan s pontosan összerakott fadarabok alkotják. Általánosan elismert, hogy az Engel-cég a legszebb talajkoczkákat készíti. Egyébként e mellett szólnak azok a kitüntetési érmek és rendjelek, melyek az állvány lábánál hirdetik e gyár fényes sikereit. Tizenkét érem és két rendjel ragyog ott a keretben; s erre büszke lehet a tulajdonos, ez nem ősöktől öröklött vagyon, hanem munkával, szorgalommal szerzett dicsőség.

A szijgyártó-ipar termékeire térve át, örömmel konstatálhatjuk, hogy ez is egyike azon iparágaknak, melyek kiállításunkon nemcsak nagy számmal, de igen szép tárgyakkal vannak bemutatva. Klapka János budapesti szijgyártó gyönyörű munkákat állított ki; csupa dísz-szerszámokat. Péterfai Eördög Lajos pécsi kocsigyáros csinos kis nyitott női-phaetonja elé fogott kitűmött lovat állított ki nagyszerűen fűlszerszámozva. Külön két állványon különböző lószerszámokat, kantárt, hámot, nyergeket, fékezőket stb. a szijgyártó szakmába vágó dolgokat helyeztet el. Sok nézője van a nagy eleganciával készített finom szerszámoknak s valóban meg is érdemlik a figyelmet, mert ritkán lehet ily remek szijgyártó munkát látni.

Egy nagy, hosszú és széles üvegszekrényben Kovácsics Antal és Rostás Géza (Hoppe Reinhold utóda) pécsi szijgyártók lószerszámait vonják magukra a látogatók figyelmét. Kovácsics Antal, kinek legszebben és legjobban berendezett szijgyártó-üzlete van Pécsen, bármennyire irigkedjenek is rá vetélytársai, be kell ismerniök, a mi általánosan tudvalévő dolog, hogy oly díszes és tartós tárgyakat készít, a minőt az országban kevés helyen produkálnak. Kovácsics nemcsak lószerszámokat, nyergeket készít, de a legfinomabb pénzestárczák, szivartartók, utazó bőröndök készítésében is dicséretes ügyességet és tökéletességet tanusít. Volt alkalmunk a műhelyét is megtekinteni s tapasztalatból mondhatjuk, hogy megvoltunk lepetve a látott finom munkák fölött. A szijgyártó-ipar terén határozottan nagy haladás az, amit Kovácsics Antal elért. Kiállított tárgyai közt különösen figyelmet érdemel az a fonott díszítéssel fölcizomázott lószerszám, melyet dr. Erreth Lajos orvos ur s városi kórházigazgató rendeletére készített. Kovácsics ezzel remekelt! Igazán kiállítási darab.

Rostás Géza is igen szép munkáról tett tanúságot kiállított tárgyaival s amennyire egyszeri látás után meg lehet ítélni, csak előnyöset és dicséreteset mondhatunk róla.

Kiállítottak még a következő szijgyártók: Kreizelmayer M. és Rupp György Baranya-Mágocsról, Jahoda Ede Mohácsról, Gmáze Mátyás Baranya-Sellyéről, Reppa János Eszékéről, Lindinger András és fia Duna-Szekcsőről, Szigethy Lajos Budapestről.

A bőripar, illetve tabakos-ipar elég nagy számmal van képviselve, de hiba, hogy a pécsi bőriparosok kivonták magukat s ezt tenniök nem volt szép, nem volt illő. Pécsen nagy bőriparosok vannak s hiányzanak a kiállításról. Ez vétkes mulasztás, melyet sohase hozhatnak helyre. Csupa idegenek állítottak ki, így: Hockel Pál Szigetvárról, Duschinszky József Paksról, Fried Bernát és fiai Simontornyáról, Gyetván J. és társa Német-Bólyról, Stirling Adolf Szombathelyről, Grünwald J. fia szintén Szombathelyről, Margulies Miksa Budapestről.

Wörner J. budapesti vasöntődéje különböző gépeket állított ki.

Ernhart Ferencz pécsi iparos ruganyos sodrony-matraczaival vonja magára figyelmünket. Igen praktikus tárgy, nemcsak azért, mert a célnak igen előnyösen megfelel, de azért is, mert igen tartós. Vashól lévén, úgyszólván elpusztíthatatlan. S mint ilyen igen ajánlatos.

Reisch Gáspár pécsi kaptafagyára is kiállított pár száz kaptafát. Mondja most már valaki, hogy Pécsen nem virágzik az ipar. Még kaptafagyárunk is van.

A szítás ipart Schler Antal pécsi és Popovics György B.-mágocsi szítás képviselik kiállított tárgyaikkal.

A fazekasok, illetőleg gölöncsérek is kitétek magukért. Van körülbelül 20 kályha a kiállításra és sok, sok korsó, tál stb. agyagból készült tárgy. Igen szép kályhákat állított ki Daempff József pécsi fazekas. Említésre méltók Trischler Sebestyén maissi, Kreschka József bonyhádi, Maroth József mágocsi gölöncsérek kályhái, az utóbbiak különösen tetszetősek. Állított még ki Pisztó

György Szent-Lőrinczről és Rupp István B.-Nádasdról, Kovács Ferencz Csurgoról.

Vogl N. János és Schultz János kőfaragómunkákat állítottak ki.

Üveg-tárgyakat láttunk gazdag és szép választékban a zaj-ugróci gyárból, Pacher E. képviselőtében.

Bach Gyula Mágocsról cserép-edényeket állított ki.

A tanúgy kiállításunkon.

(Folytatás.)

A pécsi jótékony nőegylet által fönntartott kisedóvoda vezetője, Szigriszt József ur sikerült alakításokat a legváltozatosabban mutat be, melyekkel Fröbel rendszerint foglalkoztatja kisedeideit. A hozzá használt anyag: kavics, huzal, csiga s kagyló, szalag, papír és szalma, gyöngy, koczka stb.

Klingenberg Jakab, a pécsi izraelita népiszkola buzgó igazgatótanítója egy saját találmányu betűszekrényt készített, mely mozgatható betűk gyors kirakására igen alkalmas, miáltal az olvasási készséget nagyban elősegíti s így múltán e czélszerű taneszközt olvasóképeknek lehet elnevezni. Igen helyesen vannak a betűk könnyen megtalálhatólag elhelyezve. Első sorban a kis magánhangzó betűk, alatta a kis mássalhangzók; a következő sor képezi a nagy magánhangzókat s ezek alatt a nagy mássalhangzókat találjuk. Ezen elrendezés igen alkalmas arra, hogy a kis tanuló könnyen, úgyszólván játszva jut a hangzók közti különbséget megismerésére és állandósítására. Czélszerűsége és olcsóságánál fogva ajánljuk az iskolákba leendő behozatalra, miután diszesen kiállítva 6—7 firtba kerül csak, mely áldozatot a legszegényebb iskola is meghozhat egyszersmindenkorra. Ugyancsak ez olvasógép mellett Klingenberg kiállította az általa írt tankönyveket, u. m. magyar nyelv- és irálytant, gyakorlati német nyelvtant és nyelvtant, melyek többé kevésbé hazánk iskoláiban elterjedve lévén, használhatóságukról eléggé ismertek.

Bámulatra ragadja a szemlélt Schultzs Imre pécsi képezdei tanár irodalmi munkássága, mely az ott kített szép számú műveiben nyilvánul. Nem kevesebb, mint 26 különböző irányu tankönyvet és értekezést írt, melyek jobbra terjedelmes művek. Különböző szakközölyöknél is mint bejegyzett munka- és szerkesztőtárs számtalan cikkével járult a népnevelési és oktatási eszmék tisztázásához. Tankönyvei a katolikus iskolákban országszerte elvannak terjedve, mi czélszerűségüket fényesen igazolja. Kiállított Schultzs még saját találmányu számolási táblákat is, melyek alkalmas kezelés mellett hivatva vannak a növendékekben a számképességet nemcsak élesíteni, hanem azt fokozatosan fejleszteni is. Mint ilyen, iskolákban igen czélszerűen használhatók. Ajáljuk a kartársak különös figyelmébe!

Ugyanezen teremben láthatók Csáthy Károly debreczeni könyvkereskedő és kiadó igen csinos s tetszetős bekötésű kiadványai.

Hasonlóan Nagy-Szombatról Horovitz Adolf könyvkereskedő küldött be héber nyelvtani könyveket, magyarnyelvtani tankönyveket német tannyelvű iskolák számára. Rajzfüzet és szépírási mintákat, valamint mulasztási, anyakönyvi és felvételi naplómintákat.

Végül még ezen teremben van a pécsi Porges-féle nyilv. joggal felruházott kereskedelmi középiskola részéről beérkezett egyszerű és kettős könyvviteli dolgozatok és iskolai értesítők 6 évről. Amint ezen dolgozatokba tekintve, legteljesebb elismerésünkhöz adózunk ezen folyton jobban felkarolt s jelesen vezetett intézet iránt, egyuttal nem hallgathatjuk el, hogy kíváncsiságunk tovább is terjed s szerettünk volna az ott járó növendékek egyéb dolgozataival is megismerkedni, mert tudtunkkal a könyvvitelen kívül kiváló tanerőktől egyéb tantárgyakból is nyernek oktatást a növendékek.

Ezzel a tanúgyi kiállítás két termében szerzett tapasztalatainkról és a látottakról híven beszámolni igyekeztünk. Amidőn ezt tettük, első sorban azon elv vezérelt és vezérelni fog ezután is bennünket, hogy az ügynek tegyünk szolgálatot. Valamint eddig elfogulatlan bírálatul ugy ezután is minden szenvedélytől ment higgadsággal fogunk eljárni ebbeli tisztünkben, amidőn is az utolsó, vagyis a harmadik tanúgyi teremben kiállított tárgyakról fogunk beszámolni.

NAPI HIREK.

— **Magas vendége** érkezik szerdán, f. hó 29-én a pécsi kiállításnak. Széchenyi Pál miniszter $\frac{1}{2}$ 10 kor jő városunkba a pesti vonattal s Kardos Kálmán főispán vendége lesz, ki tiszteletére diszebedet ad. A miniszter megtekinti székesegyházat és különösen a kiállítást, melynek korzóján $\frac{1}{4}$ óraker a katonai zenekar fog a miniszter tiszteletére játszani. **Matlekovics** államtitkár pedig szeptember 2-án fogja megtekinteni kiállításunkat.

— **Kardos Kálmán főispán** Trefort Ágoston temetkezéséről vasárnap este visszerkezett Pécsre.

— **Eszékiek Pécsen.** Az eszékiek, mint az lapunkban jeleztetett, vasárnap d. e. 10 óraker érkeztek hozzánk külön vonattal. A kirándulásban 127-en vettek részt, többnyire az eszéki gazdasági egylet és a kereskedelmi iparkamara tagjai. A kirándulás létrejötté túlyomó részben Weismayer bankár (az eszéki menetjegyiroda társfőnöke) buzgólkodásának és a magyar államvasuti igazgatóság előzékenységének köszönhető. Az eszékiek fogadására Rath Mátyás vezetése alatt a kiállítási bizottság számos tagja és nagy-számú intelligens közönség jelent meg a pályaház-nál, mely a pontosan megérkező, horvát és magyar zászlókkal föllobogóztott vonatot dörgő éljenzéssel fogadta. A vendégek kiszállván — köztök számos igen csinos hölgy, kik között a rendezőség csok-rokat és kiállítási czukorkákat osztott ki — **Rath Mátyás** a kiállítási bizottság és **Elversz Nándor** a gazdasági egylet nevében üdvözölték őket, kiknek az eszékiek nevében a kirándulás vezetői: **Bartolovich Károly** kereskedelmi és iparkamarai elnök és **Schmidinger József** főerdész, a földmívelési egylet alelnöke válaszoltak, az első reményét fejezve ki, hogy nemsokára hasonló alkalomból az eszékiek is viszonzhatják a pécsiek szíves fogadtatását, a második kijelentve, hogy tanulni jöttek ide, tudva azt, hogy Baranyában a gazdasági és ipari kultura mily előrehaladott fokon áll. Ezután a vendégek nészint kocsin, részint gyalog a kiállítási helyiségeket nézték meg. A látottak nemcsak tetszést, hanem valóságos elragadtatást keltettek bennük, a mi nem csakélység, tudva azt, hogy a kirándulásban Eszék polgárainak legintelligensebb elemei vettek részt, köztök: **dr. Ittlinger**, Eszék város tartománygyűlési képviselője, **Machiránszky** pénzügyi tanácsos, **Hilf Kálmán** vasuti forgalmi ellenőr, ki a vonatot vezette, **Lizatz tanfölygyelő**, **dr. Winter Vilmos** ügyvéd, **dr. Mezera** megyei orvos, **Weismayer bankár**, **Kugler** postafőnök, **Hahn Viktor** hírlapíró, **Pfeiffer** nyomdatulajdonos, **Weisz Ferencz** lovasut-tulajdonos, **Miskolczy**, **Kunetz**, **Steiner**, **Bachrach** kereskedők stb. stb. — Délután 1 óraker közös ebédre gyűltek össze a vendégek a kiállítási vendéglőben, hol már ekkor számos pécsi várta őket. Ott voltak **Nádossy Kálmán**, **Rath Mátyás**, **Elversz Nándor**, **Károly Ignácz** esperes-plébános, **dr. Záray Károly** stb. stb. Az első pohárköszöntőt **Nádossy** mondta a vendégekre (magyar nyelven), a másodikat **Károly Ignácz** (horvátul), mely nagy tetszéssel fogadtatott. Pohárköszöntőt mondtak még: **dr. Ittlinger** a horvát-magyar testvériségre és Pécs városára (horvátul), **Rath Mátyás** (németül) **Balokovitsra**, **Elversz Nándor** (németül) **Schmidingerre** és a hozzánk eljött szlapon hölgyekre, **Balokovits** (németül) **Rath Mátyásra**, **Schmidinger** német köszöntőjét szavakkal végzé: „éljen Magyarország, éljen Pécs városa”; **dr. Winter** (magyarul) a kiállítás rendezőségét éllette, **Feiler Mihály** (magyarul) a horvát-magyar testvériséget, a Magyarország iránt mindig jó indjattal viseltető **Slavoniát** s **Eszék város** képviselőjét: **dr. Ittlingert** életét, hangsúlyozva, hogy nagyon is itt van az ideje annak, hogy magyar és horvát kölcsönösen megértsék egymást. Pohárköszöntőt mondtak még **Kugler** (németül) **Károly Ignáczra**, **Miskolczy** (németül) e szavakkal véggezve azt: „Isten éltesse a magyar kereskedelmet”; **Weismayer bankár** (németül) a kiállítási rendezőséget éllette, mely oly szerencsés, hogy már most nincs deficiztje. Ezzel a lakoma véget ért, de csak azért, hogy a **Littke-pavillonban** egy kis parázs pezsgőzéssel folytattassék, hol szintén számos fölköszöntő mondatott. Innen a vendégek a székesegyház megtekintésére mentek s este egy részük vissza utazott Eszékre, egy másik rész azonban még hétfőn is ittmaradt nálunk. Az eszékieknek nagyon megtetszett Pécs városa és a kiállítás, úgy, hogy már most bizonyos, hogy a kiállítás tartama alatt még egy kiránduló társaság

eljön hozzánk, annyival inkább, mert a vasárnapi kirándulók nagy részét egy tekintélyes és nagy rokonságu férfiú temetése odahaza maradni kényszeríté. — Ha ismét eljönnek az eszékiek, reméljük, hogy nagyobb szerü és igazán vendégszerető fogadtatásban részesítjük őket. Ez a polgárságnak és a városnak is kötelessége.

— **Kevés a vasuti kocsi.** A budapest-pécsi vasut igazgatósága, tekintve a nagy helyi forgalmat, ez uton figyelmezteti az utazó közönséget, hogy míg a kiállítás tart és az idegenek forgalma a rendelkezésre álló személykocsikat teljesen igénybe veszi, lehetőleg 10 percczel a vonat elindulása előtt jöjjön a vasuti indóházhoz, hogy jökor lehessen a kellő mennyiségü rezerve-kocsikat a vonathoz csatolni. Azon hírünk, hogy utasok helyszüke miatt lenmaradtak volna nem áll, mert 10 percczel a kérdéses vonat clinditása után elindult második vonattal küldettek el azok, kik minap térhiány miatt helyet nem kaphattak.

— **Lókiállítás.** Vasárnap d. e. 9 óraker nyílt meg a szigeti külvárosi Lakits-féle honvéd laktanya istálló- és nyílt helyiségeiben a gazdag és szép állományu lókiállítás. **Kardos Kálmán** főispán távol lévén, **Jeszenszky Ferencz** alispán jelent meg a megye részéről. **Nádossy Kálmán** a következő beszédet intézte hozzá: Nagyságos alispán úr! Mielőtt a szemle megtartására felkérem, köszönetemnek adok kifejezést, hogy mint a megyei lötenyésztési bizottság elnöke, az időleges lókiállítás alkalmával bemutatott lovak megbírálásánál a jury-elnökséget elfogadni méltóztatott. Örvedetes jelöl fölemlitem, hogy a jelen lókiállítás földmives gazdáink kiállított lovaikkal túlszámban vannak képviselve, a mi a lötenyésztés megkedveltetéséről és terjedéséről tanuskodik. A díjak a szokottak lesznek, de mégis, hogy a kiállítási bizottság némileg a tenyésztő kedve emeléséhez hozzá járuljon, 300 firt pénzbeli díjat bocsát a tisztelt jury rendelkezésére, azonban nem készpénzben, hanem a pénzen vásárolandó gazdasági eszközökkel lesznek jutalmazva a nyertesek. — A kiállítás a megnyitás idejéig a katalogusban lapunk mult számában közlötteken kívül gyarapodott a következőkkel: 144—146. 1 ménló és 2 kanca, kiállítja **Rácz Péter** Regölből. 147—149. 3 kanca, k. **Gili Kovács János** Pulából. 150. 1 kanca, k. **Kovács Antal** Pulából. 151. 1 ménló, k. **Lőrincz József Nagy-Vátyról**, 152—153. 2 kanca csikó, k. **Brázay Kálmán** Pellérdről. — 154—155. 2 kanca, k. **Tóth János** Helyesfáról. 156. 1 ménló, k. **Pölsöke Antal** Jagonakról. 152. 1 ménló, k. **Szabó Pál** Regölből. 153. 1 ménló, k. **Farkas Ferencz** Dombóvárról. 154. 1 ménló, k. **Petz József** Kis-Kozárból. 155. 1 ponny, k. **Honig János** Egerágról. — A kiállított állatok szépsége mi kívánni valót sem hagy hátra. A legszebbek legszebbjei (az urodalmi lovak közül) **Nádossy Kálmán** sárga ménje, **Elversz Nándor** 2 fekete ménje, a káptalani uradalom kis sárga ménje, a baranya-sellyei és az **Apponyi-féle** uradalom kancajai. A földmives gazdák oly kitünő és szép lovakat állítottak ki, hogy közülök 25 találatott jutalmazandónak. Legszebbek közöttök **Trischler Mihály**, **Schlicker** testvérek, **Szain János** (N.-Harsány), **Homan János** (K.-Kozár), **Remler Jakab** (Kapos Szekeső) kancajai és **Petz József** (K.-Kozár) ménje. — A kiállítás a mai nappal véget ér. — Megjegyezzük, hogy lapunk mult számában **Elversz Nándor** egyik ménjének, „**Kalauz**”-nak neve hibásan „**Kalauz**”-nak szedetett, mit ezennel helyreigazítunk.

— **Brück Samu** előnyösen ismert nőszabó kiállításunk ruházati osztályában csinos üveg-szekrénybe elhelyezett női-ruhaival nagy feltünést keltett. A kiállított ruhák közt van egy igen elegáns, finom, fekete szövetruha, magyar huszárkával, mely nemcsak ügyes szabásatról s izlésről tesz tanuságot, hanem azt is bizonyítja, hogy hazafias érzelmü, mert csinos magyarkájával a magyar viselet szépségét igyekezett feltüntetni s megkedveltetni. Van még egy atlas-kasimir kimenő ruhája is, himzett kék selyem betéttel és mantillal. Ez is mintadarab. Végül egy finom mantilt is állított ki, mely csipkéből és gyöngyből készült. A hölgyközönség, mint legkompetensebb zsüri, igen elismerőleg nyilatkozik **Brück** ruháiról. A kiállított ruhák egyikét **Asztalos János** ügyvéd neje vette meg. A régi, jönevü czég, melynek üzlete jelenleg a Kis-téren van, s novembertől kezdve a Király-utca 14. számú (**Schwartz-féle**) házban lesz, saját készítményü ruháin kívül tart kül- és belföldi elsőrendü gyárakból nagyválasztéku és legujabb divatu szövetmintákat és ami fő, igen

előnyös áron vállal el munkákat. Az elismerésre méltó nőszabót kiállított tárgyai ajánlják legmelegebben.

— **Idegenek forgalma Pécsen.** Soha ennyi embert nem láttunk Pécsen. Több idegent látni az utcán mint benszülöttet és az idegen arcok tarka változatossága valódi fővárosias jelleget kölcsönöz Pécsnek. A vendéglők már a kiállítás megnyitása előtti hét óta folyton tele vannak idegenekkel, kik ily körülmények között megérkezésük után előbb hajlék után kénytelenek nézni — és daczára ezen kellemetlen keresésnek a kiállítási bizottság által létesített lakásközvetítési irodát igen kevesen veszik igénybe. Már a vasuton fogdossák a vendéget, az idegeneket, de nem úgy magyarosan vendégfogás miatt, hanem kiki — hasznát is akarja kivenni a kiállításból, és boldog boldogtalan értékesíteni iparkodik nélkülözhető szobáját. Még mindig minden oldalról halljuk, hogy készülnek a pécsi kiállításra, melynek híre mindinkább szélesebb körökbe jár el és ma már az országnak alig van valamely zúgja, honnét el nem látogattak volna Pécsre a kiállításra. Szóval semmi okunk sincs panaszkodni kis forgalom miatt. Az ország többet tett már eddig is, mint várnunk lehetett.

Hirdetések:

KREMLING KÁROLY

kárpitos és diszítő-üzlete, József-utca 28. szám.

Elvállal minden e szakba vágó **kárpitos és terem-diszítési** munkát, nemkülönben szobák kárpitozását, továbbá kaphatók ugyanott

kész butorok

u. m. **pamlagok, ottománok, egész garnitúrák** a legdrágábbtól a legegyszerűbbig, minden a **legjutányosabb árak** mellett. Megrendelések vidékre is eszközöltnék, úgy mindennemű javítások is.

Minták és árjegyzékek bérmentve.

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálásért kezkesedik

KREMLING KÁROLY
Pécsen.

Scholtz A. és Fia

SÖRCSARNOKA

ÉS

ÉTTERME

a kiállítás területén, a gyermek-kert helyiségében.

Mindennap délben és este cigányzene.

Kedden és szombaton este a

KATONA-ZENEKAR

hangversenyez.

„Szalády-kávé“

a birodalom legjobb mellékkávéja.

„Hungária-kávé“

tisztán használva pótolja a drága ázsiai kávét s a mellett mint jóhatású háziszser gyomor- és bélhurut, rossz emésztés s több bajok ellen biztos serélyt nyújt.

A kiállításon (nyári szinkör) megtekinthető.

Pécsen kapható minden előkelő fűszerkereskedésben.

Folyó évi augusztus hó 12-ikétől, azaz vasárnaptól

naponta látható

d. e. 9 órától 12-ig, d. u. 2 órától 6-ig

az Oertzen-féle ház mária-utczai emeletén

VÁRADY FERENCZ

ornythologiai

magán-gyűjteménye:

élő hazai és exotikus madarak és honosított majmok, stb.

Belépti díj: I. hely 30 kr. — II. hely 20 kr.

Gyermekek a felét fizetik.

A tiszta jövedelem a városi szegényház javára fordítottik.

Bemenet a régi színház főbejáratánál.

Engel Adolf és fiai cég

fürdő-intézetében

kád- és gőzfürdők

uszó-medenczékkel

— egész napon át rendelkezésre állanak. —

Gyártmányaikból ajánlják:

talajkoczká, mindennemű tölgy- és fenyő-épületfa, kádár- és bognárfa, valamint cementlemez készleteiket

legjobb minőségben, jutányos árak mellett.

Zelesny Károly

udvari fényképész

Pécsen, Loewy-féle palota,

az Irgalmasok temploma átellenében.

Mindennemű felvételek a legfinomabb kivitelben.

Kaphatók

a pécsi székesegyház freskóinak fényképei.

14 carton 12 frt.